

การควบคุมบทซีรีส์ภายใต้เงื่อนไขช่องทางการสื่อสาร Streaming Platform
กรณีศึกษาซีรีส์เรื่อง Extraordinary Siamese Story: Eng & Chang (2020)
และ 23:23 สัญญา สัญญา (2023)*
THE SCRIPT DOCTORING OF SERIES SCREENPLAY IN THE AGE OF STREAMING
PLATFORM: A CASE STUDY OF “EXTRAORDINARY SIAMESE STORY OF: ENG &
CHANG” (2020) AND 23:23 (2023)

ฐานชน จันทรเรือง*, ฉลองรัฐ เหมอมาลัยชลมารค

Tanachon Chandruang*, Chalongrat Chermanchonlamark

วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย

College of Communication Arts, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author: loeimoviemaker@gmail.com

*Tel: 096-342-9261

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ควบคุมบทซีรีส์ (Script Doctor) และวิธีการควบคุมบทภายใต้เงื่อนไขการสื่อสารของสตรีมมิงแพลตฟอร์ม โดยใช้กรณีศึกษาซีรีส์เรื่อง Extraordinary Siamese Story: Eng & Chang (2020) ทาง Disney+ Hotstar และ 23:23 สัญญา สัญญา (2023) ทาง TruID การเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ได้แก่ ผู้ควบคุมบท นักเขียนบท และผู้ผลิตซีรีส์ ร่วมกับการถอดบทซีรีส์จากการรับชมผ่านสตรีมมิงรวม 31 ตอน โดยใช้แนวคิดการแพร่สื่อผ่านแพลตฟอร์มเป็นกรอบวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ควบคุมบทในทั้งสองกรณีศึกษาทำหน้าที่เป็น “ผู้กำกับความคิด” (Idea Director) ที่ดูแลกระบวนการสร้างสรรค์ตั้งแต่ต้นจนจบ และวิเคราะห์ธรรมชาติของแพลตฟอร์มเพื่อให้มีความสอดคล้อง (Fit to Platform) โดยมีวิธีการร่วมคือการให้ความสำคัญกับ First Page การใช้เทคนิค Time’s Up หรือ Bomb Alert เพื่อสร้างแรงดึงดูด และออกแบบโครงสร้างเรื่องให้รองรับพฤติกรรม Binge-watching สำหรับ Extraordinary Siamese Story: Eng & Chang มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) พัฒนา First Page จาก Theme แบ่งเป็น Universal และ Moral Theme 2) สร้างโครงสร้างเรื่องโดยผสม Dan Harmon’s Story Circle กับแนวคิด Syd Field และ McKee 3) ออกแบบตัวละครและภูมิหลังด้วย Hero’s Orbit และ 4) ควบคุม Sequence, Scenario และ Screenplay ขณะที่ 23:23 สัญญา สัญญา เป็นงานดัดแปลง มี 5 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์เทียบเคียงภาพยนตร์ใกล้เคียง 2) พัฒนา First Page จาก Big Idea โดยใช้ Five Acts Structure 3) สร้าง Story Structure ร่วมกับ Time’s Up 4) ออกแบบตัวละครและภูมิหลังให้สอดคล้องบริบทไทย และ 5) ควบคุม Sequence, Scenario และ Screenplay ซึ่งสามารถประยุกต์รองรับพฤติกรรมการรับชมแบบยืดหยุ่นบนแพลตฟอร์มสตรีมมิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การควบคุมบท, ซีรีส์ไทย, แพลตฟอร์มสตรีมมิง, การจัดลำดับเหตุการณ์, การสร้างแรงดึงดูด

Abstract

This qualitative research aims to examine the roles of script doctors and their approaches to script supervision under the communication conditions of streaming platforms. The study employs case studies of *Extraordinary Siamese Story*: Eng & Chang (2020), distributed on Disney+ Hotstar, and *23:23* (2023), distributed on TrueID. Data were collected through in-depth interviews with seven experts, including script doctors, screenwriters, and series producers, alongside script transcription from 31 episodes viewed via streaming platforms. The concept of media distribution through streaming platforms serves as the analytical framework. The findings reveal that script doctors in both cases function as “Idea Directors,” overseeing the creative process from beginning to end while analyzing platform characteristics to ensure that scripts are fit to platform. Shared approaches include emphasizing the First Page, applying Time’s Up or Bomb Alert techniques to create narrative tension, and designing story structures that support binge-watching behavior. For *Extraordinary Siamese Story*: Eng & Chang, the script supervision process consists of four stages: 1) developing the First Page based on themes, categorized into Universal Theme and Moral Theme; 2) constructing the story structure by integrating Dan Harmon’s Story Circle with the approaches of Syd Field and Robert McKee; 3) designing characters and backstories using the Hero’s Orbit concept; and 4) supervising the development of sequence, scenario, and screenplay. In contrast, *23:23* is a remake and follows five stages: 1) conducting comparative analysis with similar films; 2) developing the First Page from a Big Idea using the Five Acts Structure as the primary narrative framework; 3) constructing the story structure alongside Time’s Up techniques; 4) designing characters and backstories adapted to the Thai context; and 5) supervising the development of sequence, scenario, and screenplay. These approaches can be applied to accommodate flexible viewing behaviors on streaming platforms, where audiences may engage in continuous or non-linear viewing patterns effectively.

Keywords: Script Doctoring, Thai Series, Streaming Platform, Story Structure, Time Pressure

บทนำ

แพลตฟอร์มสตรีมมิ่งได้เปลี่ยนโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อจากระบบกระจายเสียงแบบบนลงล่างสู่ระบบที่ผู้ชมควบคุมการรับชมเอง สอดคล้องกับสามทฤษฎีหลัก ได้แก่ Media Convergence ของ Jenkins, H. ที่อธิบายการหลอมรวมเทคโนโลยีและเนื้อหาจนผู้ชมกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสื่ออย่างแท้จริง, Diffusion of Innovations ของ Rogers, E. M. ที่ชี้ว่าการยอมรับเทคโนโลยีใหม่แพร่กระจายเป็นลำดับขั้นจากกลุ่ม Early Adopters สู่สาธารณชนวงกว้าง และ The Long Tail ของ Anderson, C. ที่ระบุว่าระบบดิจิทัลเปิดพื้นที่ให้ Niche Content เข้าถึงผู้ชมทั่วโลกได้โดยไม่ต้องพึ่งกระแสหลัก ในบริบทไทย นโยบาย Soft Power ทำให้ซีรีส์กลายเป็นสินค้าวัฒนธรรมที่วัดผลทางเศรษฐกิจได้ กระบวนการผลิตโดยเฉพาะ “การควบคุมบท” จึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องธรรมชาติของแพลตฟอร์มและพฤติกรรม On-Demand ของผู้ชมยุคใหม่ (Anderson, C., 2006); (Jenkins, H., 2006); (Rogers, E. M., 2003)

อุตสาหกรรมซีรีส์ไทยเผชิญปัญหาเชิงโครงสร้างสี่ประการ ประการแรก กระบวนการผลิตยังไม่สอดคล้องแพลตฟอร์ม ผู้ผลิตส่วนใหญ่มองตลาดแคบ มุ่งเฉพาะผู้ชมในประเทศโดยขาดความเข้าใจ “ภาษาสากล” ของการเล่าเรื่อง ประการที่สอง บทบาท Script Doctor ยังขาดกรอบองค์ความรู้ที่เป็นระบบ หลายโครงการ

สับสนระหว่างหน้าที่ผู้สร้างสรรค์กับผู้ควบคุมคุณภาพ ส่งผลให้ซีรีส์ขาดโครงสร้างเชิงกลยุทธ์ตั้งแต่ต้น ประการที่สาม เนื้อหาไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ชมยุคใหม่ที่เร่งความเร็ว ข้ามตอน หรือ Binge-watch และหยุดดูทันทีหากเนื้อหาไม่ดึงดูด ประการที่สี่ ทีมงานต้องทำงานภายใต้แรงกดดันสูงโดยไม่มีแนวทางมาตรฐานรองรับความไม่สอดคล้องระหว่างโมเดลการผลิตแบบเก่ากับบริบทแพลตฟอร์มใหม่นี้คือแก่นกลางที่ทำให้ซีรีส์ไทยยังแข่งขันได้ไม่เต็มศักยภาพในตลาดโลก

ผู้เชี่ยวชาญสามคนให้มุมมองที่เสริมกันครบทุกมิติ ญัฐ นวลแพง อธิบายในมิติประวัติศาสตร์ว่าตำแหน่ง Script Doctor ไม่ใช่ของใหม่ในไทย แต่เรียกต่างกัน เช่น คนตรวจบท ที่ปรึกษาบท หรือหัวหน้าทีมบท กระทั่งการทำงานร่วมกับต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดการตั้งชื่อ “สคริปต์ด็อก” ที่สื่อภาพชัดว่าเป็น “หมอบท” ทำหน้าที่คัดเลือก พัฒนา แก้ไข และตรวจสอบบทให้มีคุณภาพดี (ญัฐ นวลแพง, 2567) ดำเกิง ฐิตะปิยะศักดิ์ ขยายในมิติแพลตฟอร์มว่าหน้าที่ปัจจุบันเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งด้านคือทำให้ Fit to Platform ผู้ควบคุมบทต้องวางแผนตั้งแต่ต้นว่าซีรีส์จะฉายบนแพลตฟอร์มใด และต้องออกแบบวิธีเล่าเรื่องให้เหมาะกับธรรมชาติของแพลตฟอร์มนั้นโดยเฉพาะ ไม่ใช่แค่ทักษะการเขียนเรื่องอีกต่อไป (ดำเกิง ฐิตะปิยะศักดิ์, 2567) บัณฑิต ทองดี มองในมิติกลยุทธ์และการตลาดว่าผู้ควบคุมบทต้องสวมสามบทบาทพร้อมกัน คือประเมินผู้ชมด้วยการตลาด วิเคราะห์แพลตฟอร์มที่จะเผยแพร่ และเป็น Creator ที่สร้างสรรค์งาน (บัณฑิต ทองดี, 2567) ทศนะทั้งสามสะท้อนทิศทางเดียวกันว่าบทบาทของผู้ควบคุมบทได้ขยายจาก “ผู้ตรวจแก้บท” สู่ “ผู้กำกับความคิดและกลยุทธ์การเล่าเรื่องเชิงระบบ” ที่บูรณาการทักษะสร้างสรรค์ โครงสร้างเรื่อง และความเข้าใจแพลตฟอร์มเข้าด้วยกัน ความสำคัญของปัญหาและการต่อยอดการวิจัยนี้สำคัญสองระดับ ระดับวิชาการ คือการเติมช่องว่างที่ยังไม่มีการศึกษาเชิงระบบเกี่ยวกับกระบวนการควบคุมบทในบริบทสตรีมมิงของไทย งานวิจัยที่ผ่านมาเน้นพฤติกรรมผู้ชมหรือเนื้อหาสำเร็จรูป แต่ยังขาดการศึกษา “ต้นทาง” ของการสร้างสรรค์ที่เชื่อมกับแพลตฟอร์ม ระดับอุตสาหกรรม ผลวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางออกแบบกระบวนการควบคุมบทสำหรับซีรีส์สตรีมมิง พัฒนาระบบการผลิตไทยให้แข่งขันได้ในตลาดสากล และเป็นฐานพัฒนาหลักสูตรการเขียนบทระดับอุดมศึกษาที่ตอบโจทย์อุตสาหกรรมจริง การต่อยอดในอนาคตสามารถทำได้ในหลายทิศทาง เช่น เปรียบเทียบกลยุทธ์ข้ามแพลตฟอร์มระดับโลก ศึกษาอิทธิพลของอัลกอริทึมต่อการออกแบบโครงสร้างบท ขยายไปสู่ Short-form หรือ Interactive Series หรือเพิ่มข้อมูลเชิงปริมาณจากพฤติกรรมการรับชมจริงเพื่อยืนยันผลวิจัย

จากบริบทดังกล่าว การศึกษาบทบาทและวิธีการควบคุมบทซีรีส์ภายใต้เงื่อนไข Streaming Platform จึงมีความสำคัญทั้งเชิงวิชาการและเชิงอุตสาหกรรม งานวิจัยนี้ช่วยสร้างองค์ความรู้เชิงระบบเกี่ยวกับกระบวนการควบคุมบทที่สอดคล้องกับแพลตฟอร์มดิจิทัล สามารถเป็นแนวทางพัฒนาการผลิตซีรีส์ไทยให้แข่งขันในตลาดสากล และสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้ควบคุมบทซีรีส์เรื่อง Extraordinary Siamese Story : Eng&Chang (2020) และซีรีส์เรื่อง 23:23 สัญญา สัญญา (2023)
2. เพื่อศึกษาวิธีการควบคุมบทซีรีส์เรื่อง Extraordinary Siamese Story : Eng&Chang (2020) และซีรีส์เรื่อง 23:23 สัญญา สัญญา (2023)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) ซีรีส์ 2 เรื่อง คือ อินจัน Extraordinary Siamese Story: Eng & Chang (2020) ที่เผยแพร่ทาง Disney+ Hotstar และซีรีส์เรื่อง 23:23 สัญญา สัญญา (2023) ที่เผยแพร่ทาง TrueID ซึ่งเป็นซีรีส์ไทยที่ได้รับรางวัลระดับนานาชาติ โดยมุ่งศึกษา “บทบาท” และ “วิธีการควบคุมบท” ภายใต้บริบท Streaming Platform

โดยผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเผยแพร่สื่อผ่าน Streaming Platform เป็นหลักในการวิเคราะห์ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาแนวคิดหรือทฤษฎีการเล่าเรื่องที่ผู้ควบคุมบทซีรีส์เลือกใช้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสรรค์ซีรีส์ที่เผยแพร่ผ่าน Streaming Platform โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในกระบวนการสร้างสรรค์และเผยแพร่ซีรีส์ทั้งสองเรื่องเท่านั้น แบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก คือผู้ควบคุมบทของซีรีส์กรณีศึกษาโดยตรง และผู้ให้ข้อมูลสนับสนุน คือผู้ควบคุมบทอิสระ นักเขียนบท และผู้ผลิตที่มีประสบการณ์ในบริษัทสตรีมมิ่ง ผู้ให้ข้อมูลหลักในหัวข้อของการผู้ควบคุมบทของซีรีส์กรณีศึกษา สมณะ อุโนะ มีประสบการณ์ในด้านการควบคุมบทและหัวหน้าทีมเขียนบทซีรีส์ Extraordinary Siamese Story: Eng & Chang (อินจัน) ซึ่งได้รับรางวัลบทละครยอดเยี่ยมระดับนานาชาติ (สมณะ อุโนะ, 2566) ณัฐ นวลแพง มีประสบการณ์ในด้านการกำกับนักเขียนบท และผู้ควบคุมบทซีรีส์ 23:23 สัญญา สัญญาณ (ณัฐ นวลแพง, 2567) ดำเกิง ฐิตะปิยะศักดิ์ มีประสบการณ์ในด้านการกำกับละครเวที ผู้ควบคุมบท และศิลปินศิลปาธรสาขาศิลปะการแสดง ปี 2562 (ดำเกิง ฐิตะปิยะศักดิ์, 2567) นันทวรรณ รุ่งวงศ์พานิช มีประสบการณ์ในด้านการเป็นอุปนายกสมาคมนักเขียนบทละครโทรทัศน์ นักเขียนบท (นันทวรรณ รุ่งวงศ์พานิช, 2567) บัณฑิต ทองดีประสบการณ์ในด้านการกำกับภาพยนตร์ นักเขียนบท (บัณฑิต ทองดี, 2567) ฐิติพงศ์ ใช้สติ มีประสบการณ์เป็นผู้กำกับภาพยนตร์ นักเขียนบทภาพยนตร์ (ฐิติพงศ์ ใช้สติ, 2567) และ ศุภวัฒน์ หงษา มีประสบการณ์ในด้านการกำกับละครและภาพยนตร์ ทีมเขียนบทซีรีส์อินจัน ซึ่งได้รับรางวัลบทละครยอดเยี่ยมระดับนานาชาติ (ศุภวัฒน์ หงษา, 2567)

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 7 คน ครอบคลุมสามบทบาทหลักในกระบวนการผลิตซีรีส์ ได้แก่ ผู้ควบคุมบท นักเขียนบท และผู้ผลิต ทุกคนมีประสบการณ์ตรงและผลงานเป็นที่ประจักษ์ในวงการ ทำให้ข้อมูลที่ได้อาจครอบคลุมทั้งมุมมองเชิงสร้างสรรค์ เชิงโครงสร้าง และเชิงกลยุทธ์การผลิตในบริบทของ Streaming Platform

วิธีการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 7 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในกระบวนการสร้างสรรค์และเผยแพร่ซีรีส์ เน้นการครอบคลุมมุมมองในหลากหลายด้าน ได้แก่ มุมผู้ควบคุมบท มุมนักเขียนบท

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยใช้เครื่องมือหลัก ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guide) และได้สร้างคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิด ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ และมีการปรับปรุงคำถามให้มีความชัดเจน สอดคล้อง และครอบคลุมประเด็นศึกษา

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guide) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย ครอบคลุมประเด็นด้านบทบาท วิธีการ กระบวนการทำงาน และการออกแบบบทให้สอดคล้องกับสตรีมมิ่งแพลตฟอร์ม มี 2 ประเด็น 1 ประเด็นบทบาทผู้ควบคุมบทซีรีส์ที่สื่อสารผ่าน Streaming Platform หัวข้อคำถามประกอบด้วย ผู้ควบคุมบทมีบทบาทอย่างไร ผู้ควบคุมบทต้องมีความรู้หรือทักษะอะไรบ้างขอบเขตหน้าที่ของผู้ควบคุมบทคืออะไร 2 ประเด็นวิธีการควบคุมบทซีรีส์ที่สื่อสารผ่าน Streaming Platform หัวข้อคำถามประกอบด้วย ผู้ควบคุมบทมีวิธีการควบคุมบทซีรีส์อย่างไรบ้าง ความแตกต่างวิธีการควบคุมบท ซีรีส์อริจินัลกับรีเมค ใช้โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบใด ใช้วิธีการสร้างตัวละครอย่างไร ขั้นตอนการพัฒนา First Page เป็นอย่างไร ขั้นตอนการพัฒนา Screenplay เป็นอย่างไร โดยผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 7 คน ครอบคลุมสามบทบาทหลักในกระบวนการผลิตซีรีส์ ได้แก่ ผู้ควบคุมบท นักเขียนบท และผู้ผลิต

2. บทซีรีส์ (Series Script) จากการรับชมซีรีส์และถอดบทซีรีส์ทั้งสองเรื่องครบทุกตอน เพื่อศึกษารูปแบบโครงสร้างเรื่อง และวิธีการเล่าเรื่อง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใช้การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ผลคือเครื่องมือมีความครอบคลุม ชัดเจน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

เก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ บทซีรีส์ (Series Script) จากการรับชมและถอดบทซีรีส์ Extraordinary Siamese Story: Eng & Chang (จำนวน 13 ตอน) และ 23:23 สัญญา สัญญา (จำนวน 18 ตอน)

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) พร้อมบันทึกเสียงและถอดความอย่างเป็นระบบ

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Qualitative Content Analysis) และการวิเคราะห์เชิงตีความ (Interpretative Analysis) โดยดำเนินการดังนี้

1. ถอดความข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นวิจัย
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากตัวบทซีรีส์เพื่อค้นหารูปแบบโครงสร้างและกลยุทธ์การควบคุมบท
3. เปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์กับข้อมูลจากการวิเคราะห์ตัวบท เพื่อสร้างความสอดคล้องและความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา (Triangulation)
4. สังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายบทบาท วิธีการ และกระบวนการควบคุมบทภายใต้บริบทของ Streaming Platform

ผลการวิเคราะห์ถูกนำเสนอในลักษณะการอธิบายเชิงพรรณนาเชิงวิเคราะห์ เพื่อสะท้อนภาพรวมของกระบวนการควบคุมบทซีรีส์ในยุคสื่อดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทผู้ควบคุมบทซีรีส์เรื่อง Extraordinary Siamese Story: Eng & Chang (2020) และ 23:23 สัญญา สัญญา (2023) จากการสัมภาษณ์ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้ควบคุมบท (Script Doctor) ในทั้งสองกรณีศึกษามีลักษณะสำคัญดังนี้

ซีรีส์ Extraordinary Siamese Story: Eng & Chang บน Disney+ Hotstar Thailand แสดงให้เห็นว่าหน้าที่หลักของผู้ควบคุมบทตามแนวคิดของสมณะ อุโนะ คือ “การกำกับบท” โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ธรรมชาติของแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพื่อนำมากำหนด Theme ของเรื่อง จากนั้นจึงควบคุมทิศทางการเล่าเรื่องและรักษา Moral Theme หรือแก่นศีลธรรมของเรื่องให้ชัดเจนตลอดกระบวนการผลิต แม้เงื่อนไขทางธุรกิจของแพลตฟอร์มจะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้ควบคุมบทยังคงต้องรักษาสาระหลักของเรื่องไว้ พร้อมทำงานร่วมกับทีมเขียนบทที่เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาโครงสร้างเรื่อง Sequence และ Screenplay ให้สมบูรณ์ทั้งในด้านเนื้อหาและคุณค่าของเรื่อง (สมณะ อุโนะ, 2566)

ซีรีส์ 23:23 สัญญา สัญญา ผลิตโดย True CJ Creations ดัดแปลงจาก Signal และเผยแพร่บน TrueID โดย ณัฐ นวลแพง อธิบายบทบาทผู้ควบคุมบทไว้ 4 ด้าน ได้แก่ การคัดเลือก การแนะนำ การพัฒนา และการแก้ไขตรวจสอบ ทั้งในด้านเนื้อหาและทีมเขียนบท โดยยังคงเส้นเรื่องหลักจากต้นฉบับไว้ แต่ปรับบริบทให้เข้ากับสังคมไทยผ่านแนวคิด Multiverse ที่มองว่าตัวละครเดิมดำรงอยู่ใน “จักรวาลใหม่” ภายใต้กฎหมายวัฒนธรรม และสังคมไทย วิธีคิดนี้ทำให้เวอร์ชันไทย ได้มีการตีความใหม่โดยรักษา Theme หลักของต้นฉบับไว้ ผู้ควบคุมบททำงานร่วมกับ ฐิติพงษ์ ใช้สติ และ สรเทพ เวศวงศ์ชาติพิทย์ ในการพัฒนา First Page และ Screenplay เพื่อกำกับทิศทางของเรื่องให้สมบูรณ์ตลอดทั้ง 18 ตอน (ณัฐ นวลแพง, 2567)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาวิธีการควบคุมบทซีรีส์เรื่อง Extraordinary Siamese Story: Eng & Chang (2020) และ 23:23 สัญญา สัญญาณ (2023) ผลการวิจัยพบว่าวิธีการควบคุมบทของทั้งสองเรื่อง มีขั้นตอนและเทคนิคสำคัญ ดังนี้

สมณะ อุโน ผู้ควบคุมบทให้สัมภาษณ์ว่า “ถ้ายังไม่รู้ว่าแก่นของเรื่องคืออะไร การเขียนต่อให้สวยแค่ไหนมันจะหลุดทิศทางหมด ดังนั้นผมจะล็อก Theme ก่อนเสมอ แล้วค่อยแตกไปเป็น First Page และโครงสร้าง” (สมณะ อุโนะ, 2566)

ซีรีส์ Extraordinary Siamese Story: Eng & Chang ใช้วิธีการควบคุมบทโดยเริ่มจากการกำหนด Theme ก่อนพัฒนา First Page โครงสร้างเรื่อง และตัวละคร เพื่อให้ทุกองค์ประกอบสอดคล้องกับแก่นของเรื่อง ผู้ควบคุมบทเลือกใช้ Dan Harmon’s Story Circle ร่วมกับ Key Point ของ Syd Field เพื่อรักษาความสั่นไหวของเรื่อง ขณะเดียวกันยังพัฒนา Character Design และ Back Story ให้ตัวละครมีมิติและสมเหตุสมผล ก่อนควบคุมการสร้าง Sequence, Scenario และ Screenplay จนสมบูรณ์ในร่างสุดท้าย เพื่อให้เรื่องสามารถรักษาทั้งคุณค่าทางศีลธรรม ความเป็นมนุษย์ และสอดคล้องกับแนวทางของ Disney+ Hotstar Thailand ได้อย่างชัดเจน

ซีรีส์ 23:23 สัญญา สัญญาณ ใช้วิธีการควบคุมบทโดยเริ่มจากการวิเคราะห์ต้นฉบับ Signal และภาพยนตร์ Frequency เพื่อทำความเข้าใจ Big Idea เรื่อง “การสื่อสารข้ามเวลา” แล้วจึงพัฒนา First Page และโครงสร้าง Five Acts Structure ร่วมกับแนวคิด Time’s Up เพื่อสร้างแรงกดดันด้านเวลา ผู้ควบคุมบทยังพัฒนา Character Design และ Back Story ให้สอดคล้องกับบริบทไทย พร้อมควบคุมการสร้าง Sequence, Scenario และ Screenplay เพื่อรักษา Theme และ Moral Theme ของเรื่องให้สมบูรณ์และเข้ากันแนวทางการเผยแพร่ของ TruelD

อภิปรายผล

1. การควบคุมบทซีรีส์ภายใต้เงื่อนไขช่องทางการสื่อสารผ่าน Streaming Platform กรณีศึกษาซีรีส์เรื่อง Extraordinary Siamese Story : Eng & Chang (2020) นั้น ผู้ควบคุมบท (Script Doctor) ในเรื่องนี้ ได้ปรับบทบาทไปสู่การเป็น “ผู้กำกับความคิด” (Idea Director) ที่กำหนดทิศทางของเรื่องราวตั้งแต่จุดเริ่มต้นและพบว่ากระบวนการควบคุมบทซีรีส์เรื่องนี้ให้ความสำคัญกับการวางโครงสร้างการเล่าเรื่องที่แข็งแรงและการกำหนดแก่นของเรื่องที่ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ชมบน Streaming Platform ซึ่งเน้นเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ความเป็นสากล และสามารถรับชมได้ต่อเนื่อง การกำหนดแก่นของเรื่อง เพื่อสร้างคุณค่าสากล โดยการกำหนดแก่นของเรื่องคือ “การยอมละตัวตนเพื่อคนในครอบครัว” (Willingness to sacrifice personal ego for the sake of family) ซึ่งนับเป็นการใช้กลยุทธ์ Universal Value เพื่อให้เรื่องราวของแพลตฟอร์มสามารถสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ รัชชัย แก้วตา ที่อธิบายว่า Streaming Platform ช่วยปรับเปลี่ยน Soft Power ให้กลายเป็นสินค้าวัฒนธรรมที่วัดผลทางเศรษฐกิจได้จริง การที่ผู้ควบคุมบทเลือกนำเสนอประเด็นความรักและความเสียสละของครอบครัว ผ่านเรื่องราวที่เป็นประวัติศาสตร์ไทยผ่านตัวละครแฝดอิน-จัน คือการทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อน Soft Power โดยเปลี่ยนทุนทางวัฒนธรรมให้เป็นเนื้อหาที่ผู้ชมทั่วโลกเข้าถึงได้ง่าย (รัชชัย แก้วตา, 2565)

โครงสร้างการเล่าเรื่องมีความสอดคล้องกับพฤติกรรม On-Demand การใช้โครงสร้าง Dan Harmon’s Story Circle ผสมผสานกับ Time’s Up / Bomb Alert ในการสร้างความลุ้นระทึก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนาวัล พันธ์พานิช ที่ได้พบว่าผู้ชมชาวไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ มีพฤติกรรมเลือกรับชมสื่อผ่าน Streaming Platform เพราะต้องการอำนาจในการควบคุมเวลา (On-Demand) การออกแบบบทซีรีส์ที่มีจุดดึงดูด

(Hook) และการทิ้งปม (Cliffhanger) ช่วงท้ายของตอน จึงเป็นวิธีการที่ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ชมกลุ่มนี้ที่พร้อมจะหยุดดูหรือกดข้ามหากเนื้อหาไม่น่าสนใจเพียงพอ (วัฒนาวลี พันธุ์พานิช และคณะ, 2565)

การข้ามศาสตร์ในการสร้างสรรค์บท กระบวนการควบคุมบทเรื่องนี้มีการบูรณาการความรู้หลายด้านทั้งประวัติศาสตร์ จิตวิทยาและศิลปะการละคร มาใช้ในการออกแบบตัวละครและสถานการณ์ สอดคล้องกับแนวคิด Transdisciplinary Approach (การข้ามศาสตร์) ที่มองว่าการผลิตสื่อในยุคปัจจุบันมีความซับซ้อนเกินกว่าจะใช้ศาสตร์เดียว การที่ผู้ควบคุมบทต้องทำความเข้าใจทั้งพฤติกรรมผู้ชมในแง่ของการตลาดและโครงสร้างการเล่าเรื่อง ที่สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการทำงานข้ามศาสตร์เพื่อให้ได้ผลงานที่ตอบโจทย์ทั้งในแง่คุณภาพและพาณิชย์

2. การควบคุมบทซีรีส์ ภายใต้เงื่อนไขช่องทางการสื่อสารผ่าน Streaming Platform กรณีศึกษาซีรีส์เรื่อง 23:23 สัญญา สัญญาณ (2023) ที่เป็นการดัดแปลง (Remake) บทซีรีส์จากต้นฉบับเกาหลีเรื่อง Signal ผู้ควบคุมบททำหน้าที่เสมือน “ผู้สร้างบริบท” (Context Creator) ที่ต้องดัดแปลงต้นฉบับให้เข้ากับบริบทสังคมไทย (Localization) ภายใต้เงื่อนไขของแพลตฟอร์ม TrueID ที่เน้นผู้ชมในประเทศ บทบาทผู้ควบคุมบทในฐานะ Context Creator และการปรับตัว การที่ผู้ควบคุมบทต้องปรับบริบทของคดีและตัวละครจากต้นฉบับเกาหลีให้เป็น “จักรวาลไทย” สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรลักษณ์ กล้าสุคนธ์ ที่ศึกษาเรื่องการปรับตัวของผู้เขียนบทไทยในแพลตฟอร์มสตรีมมิงต่างประเทศ ซึ่งพบว่านักเขียนบทจำเป็นต้องเรียนรู้การทำงานที่เป็นระบบสากลและการปรับเนื้อหาให้เข้ากับมาตรฐานของแพลตฟอร์ม การทำงานของทีมบท 23:23 ที่มีการวิเคราะห์จุดแข็งเปรียบเทียบกับภาพยนตร์ Frequency และปรับปรุง Back Story ให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย คือตัวอย่างที่เป็นรูป

การควบคุมบทเพื่อตอบสนองผู้ชมยุคดิจิทัล การใช้เทคนิคเล่าเรื่องแบบ Time's Up / Bomb Alert เพื่อบีบคั้นอารมณ์และกระตุ้นให้ติดตาม สอดคล้องกับแนวคิดการบริโภคสื่อแบบออนดีมานด์ (On-Demand Media Consumption) ที่ผู้บริโภคมีอำนาจในการเลือกรับชมสูง ผู้ผลิตจึงต้องหาวิธีที่จะทำให้ผู้ชมให้อยู่กับหน้าจอ การสร้างเงื่อนไขเวลาที่จำกัดในการบริโภค (ช่วงเวลา 23:23 น.) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงความเร่งด่วนและจำเป็นต้องดูต่อทันที (Binge-watching) การยกระดับบทบาทสู่ “Script Doctor” ในความหมายใหม่ การทำงานของผู้ควบคุมบทในเรื่องนี้ ที่ต้องดูแลตั้งแต่การคัดเลือกนักเขียน พัฒนา First Page ไปจนถึงการกำกับหน้ากองถ่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ นันทวรรณ รุ่งวงศ์พานิช ที่ระบุว่าบทบาท Script Doctor ในปัจจุบันได้ยกระดับเป็น “ผู้กำกับความคิด” (Idea Director) ที่ต้องดูแลภาพรวมโครงสร้างความหมายทั้งหมด ไม่ใช่แค่การแก้คำ ผิดหรือตรวจสอบความสมเหตุสมผลเท่านั้น แต่ต้องมองขาดถึงวิธีการสื่อสารบนแพลตฟอร์มใหม่ ๆ ด้วย (นันทวรรณ รุ่งวงศ์พานิช, 2567)

จากการศึกษาสามารถสรุปกระบวนการควบคุมบท ซึ่งพบว่ามีเหมือนกันใน 4 ขั้นตอนหลัก แต่มีความแตกต่างในรายละเอียดระหว่างประเภทของบท ดังนี้

1. บทออริจินัล (Original Screenplay) ในที่นี้คือบทซีรีส์เรื่อง Extraordinary Siamese Story: Eng & Chang มีกระบวนการควบคุมบท 4 ขั้นตอนคือ 1.การพัฒนา First Page โดยเริ่มจากแก่นของเรื่อง (Theme) เพื่อให้เป็นแกนหลักในการสื่อสารสาระสำคัญของเรื่องราวทั้งหมด 2. การสร้าง Story Structure และ Time's up เพื่อสร้างความตื่นเต้นและความสนุกของเส้นเรื่องดึงดูดผู้ชมให้ติดตามตั้งแต่ต้นจนจบ 3. การสร้าง Character Design และ Back Story เพื่อสร้างความเป็นเหตุเป็นผล ความสมจริงของตัวละครให้คนดูเกิดความเชื่อ และสุดท้าย 4. การควบคุมการสร้าง Sequence Scenario และ Screenplay ซึ่งควบคุมให้ตรงกับ First Page เพื่อให้แนวทางที่ตั้งไว้แต่ต้นมีความชัดเจนและบรรลุเป้าหมายก่อนนำไปถ่ายทำ

2. บทดัดแปลง (Adapted Screenplay) ในที่นี้คือบทซีรีส์เรื่อง 23:23 สัญญา สัญญาณ มีกระบวนการควบคุมบท 5 ขั้นตอน 1. การวิเคราะห์เทียบเคียงภาพยนตร์ที่มีเรื่องราวใกล้เคียง เพื่อหาความเหมือนและแตกต่างซึ่งสามารถดูผลสำเร็จของวิธีเล่านำมาใช้เป็นแนวทางหรือใช้เล่าทางอื่นที่ไม่ซ้ำกันรวมทั้งการตีความบริบทที่ต่างกัน

2. การพัฒนา First Page โดยเริ่มจาก Big Idea เพื่อรักษาการสื่อสารประเด็นใหญ่ที่สำคัญของเรื่องซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจที่สุดสำหรับคนดู 3. การสร้าง Story Structure และ Time's up เพื่อสร้างความตื่นเต้นและความสนุกของเส้นเรื่องดึงดูดผู้ชมให้ติดตามตั้งแต่ต้นจนจบ 4. การสร้าง Character Design และ Back Story เพื่อสร้างความเห็นอกเห็นใจ ความเป็นเหตุเป็นผล ความสมจริงของตัวละครให้คนดูเกิดความเชื่อ โดยเฉพาะเมื่อมีการเปลี่ยนบริบทสังคม และสุดท้าย 5. การควบคุมการสร้าง Sequence Scenario และ Screenplay ซึ่งควบคุมให้ตรงกับ First Page เพื่อให้แนวทางที่ตั้งไว้แต่ต้นมีความชัดเจนและบรรลุเป้าหมายก่อนนำไปถ่ายทำเช่นกัน

องค์ความรู้ใหม่

การสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เรื่อง “การควบคุมบทซีรีส์ภายใต้บริบท Streaming Platform” เป็นกรอบแนวคิดเชิงระบบ ซึ่งอธิบายการทำงานของนักควบคุมบทในยุคดิจิทัลอย่างเป็นขั้นตอนและเชื่อมโยงกันทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์ โครงสร้างเรื่อง และกลยุทธ์แพลตฟอร์ม

1. การควบคุมบทในยุค Streaming ครอบคลุมถึงเรื่องการตรวจแก้ และกระบวนการออกแบบเชิงกลยุทธ์

2. บทบาทของ Script Doctor มีการบูรณาการ 3 มิติพร้อมกัน ได้แก่

2.1 มิติความคิดสร้างสรรค์ (Creative Dimension)

2.2 มิติโครงสร้างเรื่อง (Structural Dimension)

2.3 มิติเชิงตลาดและแพลตฟอร์ม (Platform-Market Dimension)

3. ความสำเร็จของซีรีส์ในระบบสตรีมมิ่งเกิดจาก ความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างเรื่องกับพฤติกรรมผู้ชม

การควบคุมบทซีรีส์ในยุคสตรีมมิ่ง: กลยุทธ์และมิติสู่ความสำเร็จ

สรุปกรอบแนวคิดเชิงระบบโดย ฐานชน จันทรเรือง อธิบายการควบคุมบทซีรีส์ในยุคสตรีมมิ่งไม่ใช่เพียงการตรวจแก้ แต่คือกระบวนการออกแบบเชิงกลยุทธ์ที่ต้องบูรณาการทั้งความคิดสร้างสรรค์ โครงสร้าง และการตลาดเข้าด้วยกัน

ภาพที่ 1 การสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เรื่อง “การควบคุมบทซีรีส์ภายใต้บริบท Streaming Platform”

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้ควบคุมบทซีรีส์ในยุคแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางและรักษา Theme และ Moral Theme ของเรื่องให้สอดคล้องกับนโยบายของแพลตฟอร์มและกลุ่มผู้ชม โดยกรณีศึกษา Extraordinary Siamese Story: Eng & Chang และ 23:23 สัญญา สัญญา สະທ້ອນให้เห็นว่าการควบคุมบท

มิได้จำกัดอยู่เพียงการแก้ไขบท แต่เป็นกระบวนการกำกับเชิงความหมาย คุณค่า และความเป็นมนุษย์ของเรื่องอย่างเป็นระบบ ดังนั้น อุตสาหกรรมภาพยนตร์และซีรีส์ไทยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบทบาทผู้ควบคุมบทให้มีความชัดเจนในเชิงวิชาชีพ ทั้งการกำหนดนิยาม หน้าที่ และขอบเขตการทำงาน รวมถึงการสร้างมาตรฐานความสามารถ การจัดอบรมเฉพาะทาง และการพัฒนาสวัสดิการที่เหมาะสม ขณะเดียวกัน ผู้ควบคุมบทควรดำเนินงานผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนด First Page โครงสร้างเรื่อง การออกแบบตัวละครและ Back Story การขยายเรื่องสู่ Sequence, Scenario และ Screenplay ตลอดจนการจัดทำ Script Notes การวาง Story Mapping และการดูแล Subplot อย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการสื่อสารและการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับทีมเขียนบท ผู้กำกับ และฝ่ายผลิต เพื่อรักษาความสอดคล้องของ Theme และคุณภาพของผลงานให้เหมาะสมกับบริบทของแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งในปัจจุบัน งานวิจัยในอนาคตควรมุ่งศึกษาบทบาทของผู้ควบคุมบทในสื่อประเภทอื่นนอกเหนือจากซีรีส์ เช่น ภาพยนตร์ฟอร์มยาวซีรีส์ออนไลน์รูปแบบสั้น หรือคอนเทนต์ดิจิทัล รวมถึงการศึกษาเปรียบเทียบบริบทการทำงานของผู้ควบคุมบทในแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งที่แตกต่างกัน เพื่อทำความเข้าใจอิทธิพลของนโยบายแพลตฟอร์มต่อกระบวนการควบคุมบท นอกจากนี้ ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน การสื่อสารภายในทีมสร้างสรรค์ และอำนาจการตัดสินใจของผู้ควบคุมบท ตลอดจนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้ควบคุมบทกับความสำเร็จของผลงานทั้งในเชิงพาณิชย์และคุณค่าทางศิลปะ เพื่อขยายองค์ความรู้และพัฒนาขอบเขตทางวิชาการด้านการควบคุมบทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมสื่อในยุคสตรีมมิ่งอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติพงศ์ ใช้สติ. (21 ม.ค. 2567). บทบาทและวิธีการของผู้ควบคุมบทซีรีส์อิสระ. (ฐานชน จันทรเรือง, ผู้สัมภาษณ์) ณัฐ นวลแพง. (30 มี.ค. 2567). บทบาทและวิธีการของผู้ควบคุมบทซีรีส์อิสระ. (ฐานชน จันทรเรือง, ผู้สัมภาษณ์) ดำเกิง ฐิตะปิยะศักดิ์. (10 ก.พ. 2567). บทบาทและวิธีการของผู้ควบคุมบทซีรีส์อิสระ. (ฐานชน จันทรเรือง, ผู้สัมภาษณ์) ธวัชชัย แก้วตา. (2565). อุตสาหกรรมบันเทิงไทยในยุค Streaming: โอกาสใหม่ของ Soft Power. วารสารนโยบายและการสื่อสาร, 9(1), 25-38.
- นันทวรรณ รุ่งวงศ์พานิช. (6 เม.ย. 2567). บทบาทและวิธีการของผู้ควบคุมบทซีรีส์อิสระ. (ฐานชน จันทรเรือง, ผู้สัมภาษณ์) บัณฑิต ทองดี. (11 พ.ค. 2567). บทบาทและวิธีการของผู้ควบคุมบทซีรีส์อิสระ. (ฐานชน จันทรเรือง, ผู้สัมภาษณ์) วรลักษณ์ กล้าสุคนธ์. (2566). การเขียนบทออริจินัลซีรีส์และการปรับตัวของผู้เขียนบทไทยในแพลตฟอร์มวิดีโอสตรีมมิ่งของต่างประเทศ. วารสารศาสตร์, 16(3), 250.
- วัฒนาวลี พันธุ์พานิช และคณะ. (2565). พฤติกรรมการบริโภคสื่อของคนรุ่นใหม่ผ่านแพลตฟอร์ม Streaming: กรณีศึกษาผู้ใช้งานในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารการสื่อสารและการจัดการนิต้า, 8(1), 22-37.
- ศุภวัฒน์ หงษา. (16 มี.ค. 2567). บทบาทและวิธีการของผู้ควบคุมบทซีรีส์อิสระ. (ฐานชน จันทรเรือง, ผู้สัมภาษณ์) สมณะ อุโนะ. (16 ธ.ค. 2566). บทบาทและวิธีการของผู้ควบคุมบทซีรีส์อิสระ. (ฐานชน จันทรเรือง, ผู้สัมภาษณ์) Anderson, C. (2006). The long tail: Why the future of business is selling less of more. New York, NY: Hyperion.
- Jenkins, H. (2006). Convergence culture: Where old and new media collide. New York, NY: New York University Press.
- Rogers, E. M. (2003). Diffusion of innovations. (5th ed.). New York, NY: Free Press.